

**Posudek oponenta na diplomovou práci Bc. Elišky Matějcové
„Genderová diferenciacie demografických charakteristik v České republice ve srovnání
s vybranými evropskými zeměmi“**

Diplomová práce studentky Elišky Matějcové „Genderová diferenciacie demografických charakteristik v České republice ve srovnání s vybranými evropskými zeměmi“ má celkem 106 stran včetně obsahu, seznamu tabulek a obrázků, seznamu použité literatury a závěrečných příloh. Text je dělen do deseti hlavních kapitol včetně úvodu a závěru. Autorka v práci srovnává vybrané demografické charakteristiky za pět evropských zemí – kromě České republiky je to ještě Maďarsko, Rakousko, Nizozemsko a Švédsko. Demografické charakteristiky jsou srovnávány z hlediska jejich celkové úrovně i z hlediska rozdílné úrovně pro muže a ženy.

Cílem práce je porovnání demografických charakteristik z hlediska rozdílů mezi zeměmi i z hlediska genderové diferenciacie. Na základě nich se autorka snaží nalézt podobnosti mezi zeměmi v závislosti na míře genderové diferenciacie. Vstupní hypotézy a výzkumné otázky jsou představeny ve druhé kapitole.

Následující tři kapitoly jsou spíše obecné a uvozují do genderové problematiky, tématu sociálních systémů a stručně představují vybrané zkoumané země.

Šestá kapitola pak představuje již samotnou analýzu vybraných zemí a to z hlediska sňatečnosti, rozvodovosti a struktury obyvatel podle rodinného stavu. Podle textu předkládané práce však není jasné, jak byly zjištěné genderové rozdíly zjišťovány. Autorka píše, že „*genderové rozdíly byly v oblasti struktury dle rodinného stavu nejvyšší v Maďarsku a nejnižší v Nizozemsku.*“, ovšem neuvádí, zda k tomuto závěru dospěla pomocí nějakých testů, analytických nástrojů nebo jen vizuálně podle grafů věkové struktury podle rodinného stavu.

V následující kapitole jsou zkoumané státy analyzovány z hlediska úmrtnosti a příčin smrti. U analýzy průběhu specifických měr úmrtnosti v jednotlivých zemích podle pohlaví a genderových rozdílů autorka používá patrně opět jen vizuální hodnocení. I to by však bylo výhodnější provádět alespoň na grafu zobrazujícím absolutní hodnoty rozdílů podle pohlaví v jednotlivých zemích než jako porovnávání dvou křivek postupně v pěti grafech. Autorka dále počítá standardizované míry úmrtnosti pomocí přímé standardizace a porovnává specifické míry úmrtnosti s průměrem zemí Evropské unie. Standardizované míry úmrtnosti jsou počítány i podle příčin smrti. Autorka zkoumá výskyt jednotlivých příčin podle věkových skupin a pohlaví. V této části se však jedná o slovní popis základních výsledků, který je pro čtenáře srozumitelnější spíše v podobě grafického zobrazení v příloze. Hlubší analýzou je pak dekompozice rozdílů střední délky života při narození podle věku a příčin smrti. Bohužel i zde autorka zvolila spíše jen formu slovního popisu základních výsledků a nepustila se do systematického hodnocení zjištěných faktů z hlediska genderových rozdílů, což by (už vzhledem k názvu práce) mělo být patrně klíčové.

Další kapitola částečně navazuje na předchozí a zabývá se zdravotním stavem populace. Autorka v ní představuje výsledky výpočtu naděje dožití bez chronického onemocnění nebo s ním. Hodnocení genderových rozdílů u prevalence chronické nemoci podle věku je opět založeno jen na slovním popisu rozdílů hodnot pro muže a ženy v jednotlivých zemích a věkových skupinách. V další části kapitoly byly uváděny ve stejné podobě i výsledky výpočtu naděje dožití podle míry zdravotního omezení nebo podle subjektivně vnímaného zdraví. Vzhledem k odkazům na zdroje u všech uváděných ukazatelů

a výpočtů v této kapitole, se patrně jedná o převzatá data a výsledky, která autorka jen cituje a popisuje v předkládané práci.

Vzhledem k tomu, že předchozí kapitoly obsahovaly jen stručný popis hodnot základních ukazatelů, zaměří čtenář patrně svou pozornost především ke kapitole deváté, která by nejspíše měla shrnovat fakta o genderové diferenciaci ve studovaných zemích. Bohužel této kapitole věnovala autorka pouhé tři stránky, přitom právě zde přistupuje k hledání podobností mezi studovanými zeměmi z hlediska genderové diferenciace. K tomuto účelu vybírá celkem deset z dříve uvedených ukazatelů a místo dosud užívaného prostého rozdílu hodnot pro muže a ženy zde zavádí rozdíl relativní. Tyto relativní rozdíly za vybrané ukazatele a všech pět studovaných zemí vstupovaly do shlukové analýzy. Jejím výsledkům a jejich interpretaci snad mohl být věnován větší prostor.

V závěru autorka shrnuje základní zjištěná fakta z předchozích kapitol. Jistě by nebylo na škodu vrátit se konkrétně ke vstupním hypotézám a v úvodní části položeným otázkám a zhodnotit jejich platnost nebo základní fakta vedoucí k jejich zodpovězení.

V předkládané práci se autorka nevyhnula ani množství překlepů a dalších formálních nedostatků, kdy např. uvádí, že data v tabulce jsou vyjádřena v procentech, ovšem ve skutečnosti se jedná o formu v desetinných číslech (tab. 21) nebo zaměnila graf naděje dožití podle omezení každodenních aktivit pro Nizozemsko grafem za Maďarsko (str. 69). V některých pasážích pak číselné hodnoty v tabulce nekorespondují s údaji uváděnými v textu (str. 70). V části zabývající se socioekonomickými charakteristikami vybraných zemí (str. 27) autorka uvádí míru ekonomické aktivity a v poznámce pak její výpočet jako podíl zaměstnaných mužů nebo žen ve věku 15–64 let vzhledem k celkové velikosti populace ve stejné věkové skupině. Neudává zdroj, podle kterého míru ekonomické aktivity počítá tímto způsobem. Autorka totiž zaměňuje zaměstnané osoby za osoby ekonomicky aktivní. Ekonomicky aktivní osoby, podle v ekonomii a statistice standardního pojetí, představují osoby jak zaměstnané, tak také nezaměstnané aktivně hledající zaměstnání. Výpočet uváděný autorkou by tedy uměle snižoval míru ekonomické aktivity v zemích s vyšší nezaměstnaností.

Téma předkládané práce Bc. Elišky Matějcové je v současné době velmi aktuální a pro čtenáře také nesporně atraktivní. Autorka zvolila nepochybně zajímavý přístup, kdy jednotlivé demografické charakteristiky zkoumala odděleně, na škodu však zůstává fakt, že většinou zůstala u prostého popisu faktů a o hlubší analýzu se téměř nepokusila. Samotné hodnocení genderových rozdílů bylo prováděno jen stručným popisem absolutních hodnot a zůstalo tak, bohužel, spíše na okraji zájmu. V závěru práce však i díky shlukové analýze a užití relativních rozdílů autorka provedla základní členění zemí podle genderové diferenciace. Práce tak může kromě představení problematiky a učinění základních závěrů v této oblasti sloužit jako odrazový můstek pro další práce na toto téma ať už pro autorku samotnou nebo pro její následovníky. Vzhledem k uvedenému doporučuji přijmout diplomovou práci Bc. Elišky Matějcové „Genderová diferenciace demografických charakteristik v České republice ve srovnání s vybranými evropskými zeměmi“ k obhajobě.

V Praze dne 8. září 2008

Mgr. Klára Tesárková
oponent